

STORA MALMGATAN

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
inom fornlämning Sigtuna stadslager L2015:2168,
fastighet Sigtuna 2:152 i Sigtuna kommun, Stockholms län

TOVE BJÖRK

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3324

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Stora Malmgatan. Foto från sydväst.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003
Terrängkartan, samt GSD–Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2020

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

STORA MALMGATAN

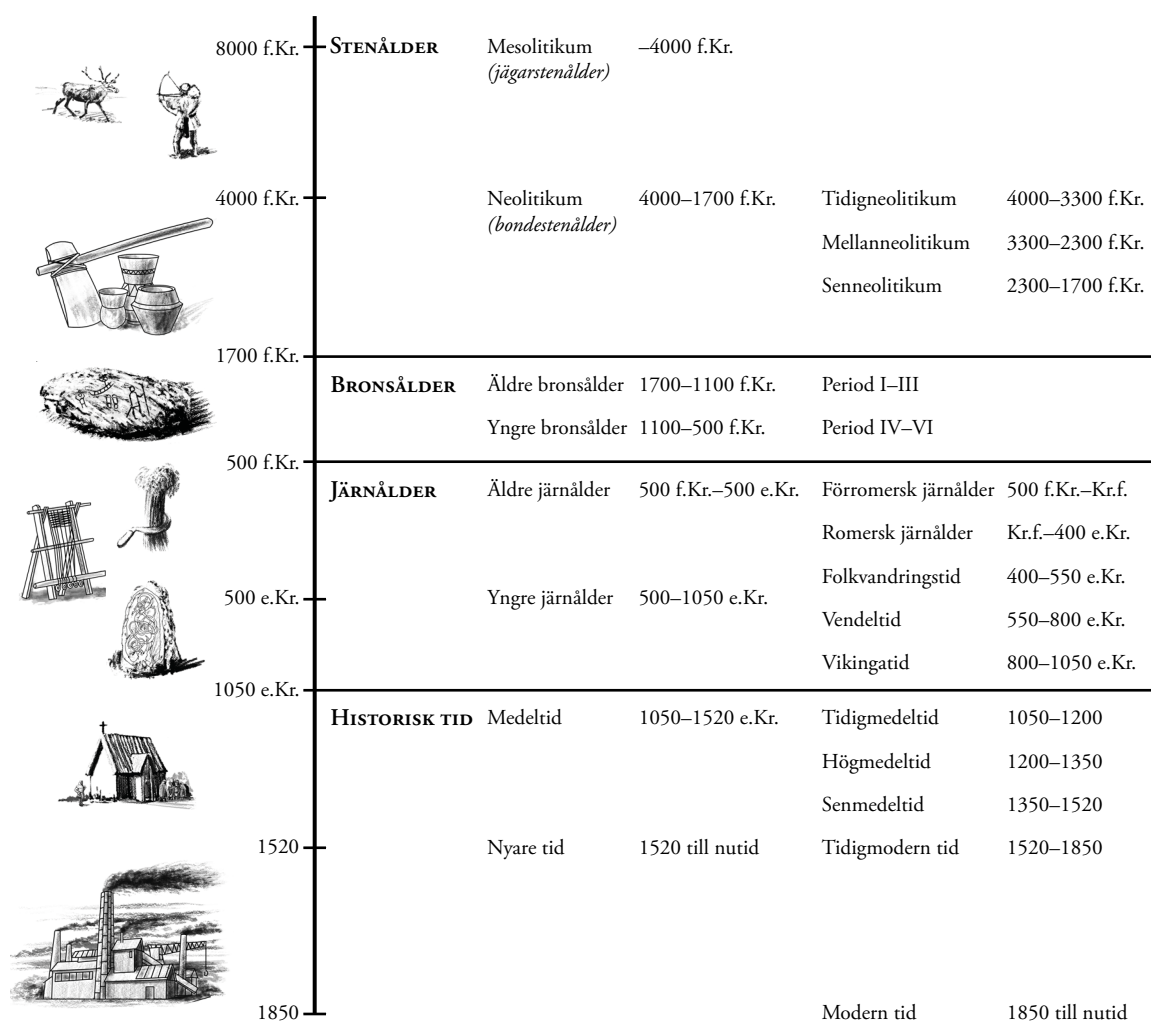
Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
inom fornlämning Sigtuna stadslager L2015:2168,
fastighet Sigtuna 2:152 i Sigtuna kommun, Stockholms län

TOVE BJÖRK

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3324

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

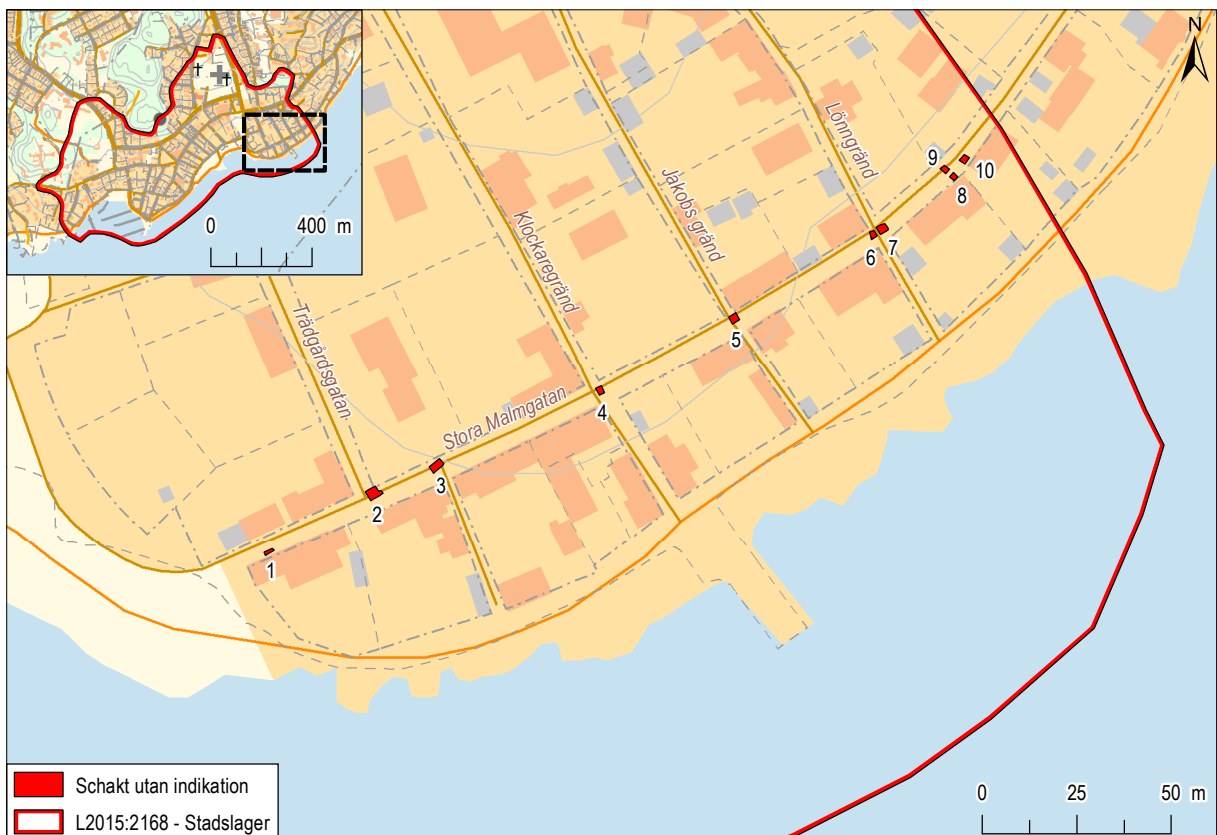
Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING OCH SYFTE.....	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ.....	7
UTFÖRANDE.....	8
RESULTAT	8
REFERENSER	10
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	11
Bilaga 1. Schaktbeskrivning	12

Figur 1. Platsen för schaktningsövervakningen i centrala Sigtuna. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

Figur 2. Schakten längs Stora Malmgatan i Sigtuna. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:2000. Översikt med Sigtuna stadslager L2015:2168, skala 1:30 000.

SAMMANFATTNING

Under våren 2020 genomförde Arkeologikonsult på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom Sigtuna stadslager L2015:2168 (dnr 431-47701-2019). Uppdraget genomfördes vid fem tillfällen och föranleddes av att Sigtuna

Vatten och Renhållning AB avsåg att schakta för underhållsarbete av VA-ledningar i Stora Malmgatan.

Inget av antikvariskt intresse påträffades under schaktningsövervakningen.

INLEDNING OCH SYFTE

Arkeologikonsult har på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm (dnr 431-47701-2019) genomfört en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L2015:2168 (figur 1 och 2).

Syftet med undersökningen var att dokumentera berörda fornlämningar och kulturlager som kunde komma att påverkas av schaktningsarbetet.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Stora Malmgatan är belägen i sydöstra delen av Sigtuna stad och ingår i Sigtunas medeltida stadslager L2015:2168, även kallad svarta jorden. Arkeologiska undersökningar har visat att Sigtuna anlades i slutet av 900-talet. Gatumönstret från den allra första bebyggelsen, med tomter på båda sidor av Stora gatan, har präglat stadskärnans struktur ända fram till idag. Under 1000-talets andra hälft sker en förändring av Sigtunas stadsplanering. Arkeologiska undersökningar utförda i området Malmen i öster och kvarteret Guldet i väster visar att gårdarna i väster rivs för att istället byggas upp i området Malmen. Förändringen i stadsplaneringen tolkas ha att göra med att en kungsgård byggs i området mellan S:t Per och det område som idag kallas kvarteret Guldet (Wikström 2004a).

Området Malmen där kvarteren Granhäcken, Malmgården, Borgaren, Klockaren och Lergöken ingår har inte i samma utsträckning genomgått antikvariska undersökningar som många andra områden i Sigtuna stad. Detta har medfört att kunskapen om kulturlagens tjocklek, konstruktioner och annat av antikvariskt intresse här inte är fullt lika känd. Viss kunskap av området Malmen finns emellertid. Under 1950-talet genomfördes en arkeologisk undersökning i kvarteret Klockaren 3 varpå en skelettgrav och en dåligt bevarad träkista påträffades. 1992 grävdes längs Klockargränd ett cirka 100 meter långt ledningsschakt då ett cirka 0,4 meter tjockt kulturlager påträffades och tre bebyggelseskikt konstaterades (Wikström 2004b). Orörda kulturlager har också hittats i kvarteret Lergöken 1 som var 0,4–0,6 meter tjocka (Pettersson 2000). I området finns emellertid även spår efter störningar i form av omrörda kulturlager och modernt skräp (Prata 2011, Wikström 2004a).

UTFÖRANDE

Schaktningsarbetet påbörjades i Stora Malmgatan västra del. Sammantaget upptogs tio schakt som i snitt var cirka 2,5 x 2 och meter stora och mellan 1,5–2,5 meter djupa (bilaga 1). Uppgrävt material utgjordes av påfört sand, grus och sten (figur 3).

Samtliga schakt mättes in med RTK-GPS och beskrevs. Då beställaren skulle återkomma vid annat tillfälle i syfte att utföra byte av ventiler och ledningar fick schakten ligga öppna med körplåtar.

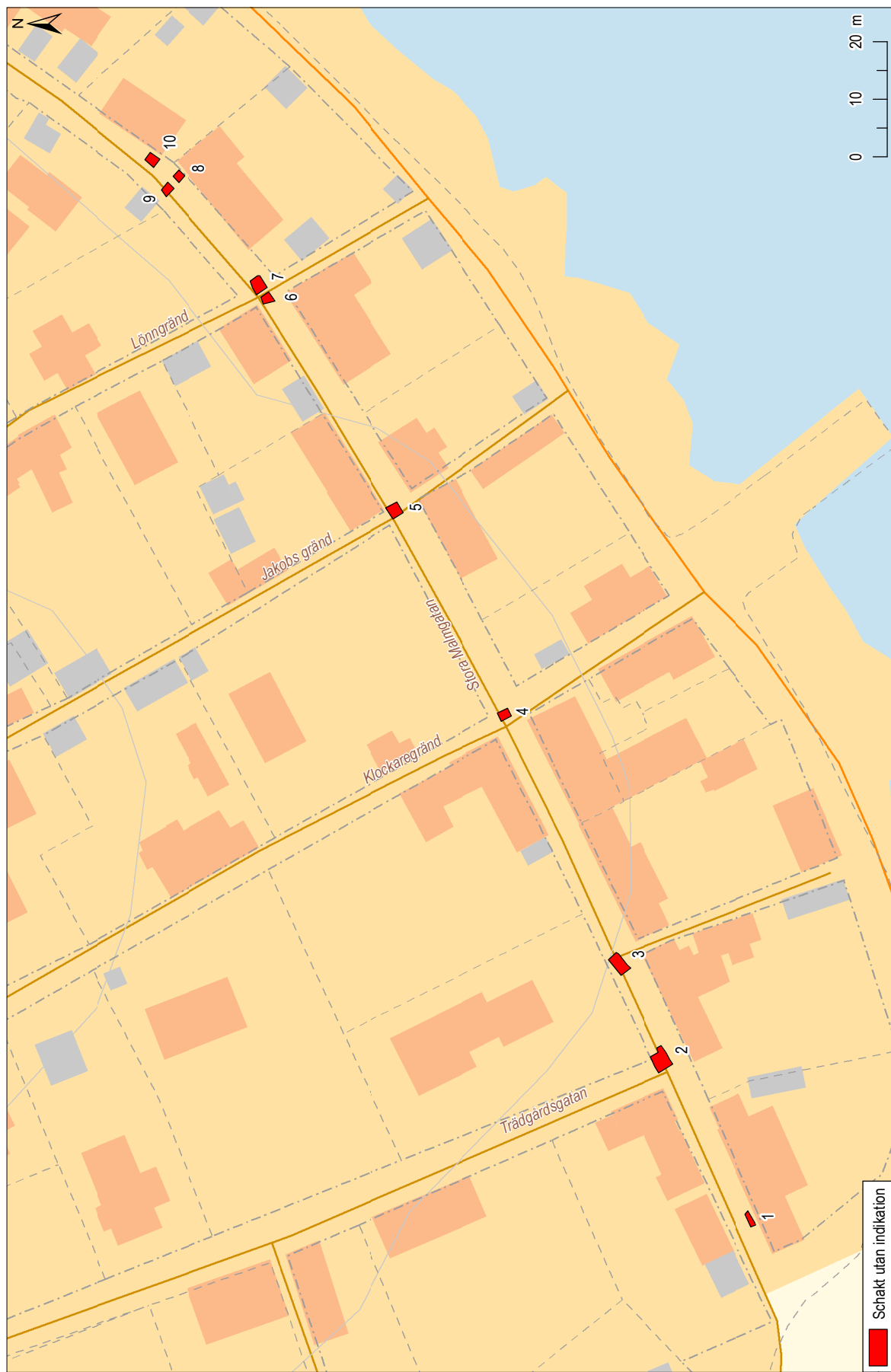

Figur 3. Samtliga upptagna schakt uppvisade spår från att ha grävts upp tidigare. I alla schakt fanns ledningar, serviser och rör. Schakt 2 fotograferat från väster.

RESULTAT

Samtantaget upptogs tio schakt i Stora Malmgatan (figur 4), men inget av antikvariskt intresse framkom. Samtliga schakt var uppgrävda från tidigare

och innehöll ledningar, serviser och rör. Inget schakt grävdes ner till undergrunden.

Figur 4. Schakten längs Stora Malmgatan i Sigtuna. Samtliga schakt (1–10) var utan antikvariskt intresse. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000.

REFERENSER

PETTERSSON, M. 2000. *Kvarteret Lergöken 1, Sigtuna*. Arkeologisk förundersökning. SMUV Sigtuna Museum.

PRATA, S. 2011. *Kv. Lergöken 7*. Sigtuna, Uppland. Rapport Arkeologisk undersökning (schaktkontroll). Sigtuna Museers Uppdrags Verksamhet.

WIKSTRÖM, A. 2004A. *Klockaren 4*. Meddelanden och rapporter från Sigtuna Museum nr 20.

WIKSTRÖM, A. 2004B. *Lergöken 8*, Sigtuna, Uppland. Rapport Arkeologisk undersökning. Sigtuna Museers Uppdrags Verksamhet.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3324
Länsstyrelsens dnr:	431-47701-2019
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2019-10-24
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Stockholms län
Beställare:	Sigtuna Vatten & Renhållning AB
Uppdragsnummer i KMR:	202000748
Län:	Stockholms län
Landskap:	Uppland
Kommun:	Sigtuna
Socken:	Sigtuna
Fastighet:	Sigtuna 2:152
Berörd fornlämning, KMR:	L2015:2168
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Undersökningstid, fältarbete:	23 mars samt 5, 8, 15 och 22 april 2020
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Projektledare:	Tove Björk
Rapportansvarig:	Tove Björk
Fältpersonal:	Tove Björk
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Johan Blidmo
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs

BILAGA 1. SCHAKTBESKRIVNING

Schakt-nr	Typ	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	Schakt utan indikation	2,5 x 1	1,5	Asfalt. Sand, grus, sten
2	Schakt utan indikation	3 x 2,8	2,5	Asfalt. Sand, grus, sten
3	Schakt utan indikation	3 x 2	2,5	Asfalt. Sand, grus, sten
4	Schakt utan indikation	2 x 1,8	2	Asfalt. Sand, grus, sten
5	Schakt utan indikation	2,2 x 2,1	2,2	Asfalt. Sand, grus, sten
6	Schakt utan indikation	1,7 x 1,5	1,5	Asfalt. Sand, grus, sten
7	Schakt utan indikation	2,5 x 2,1	2,2	Asfalt. Sand, grus, sten
8	Schakt utan indikation	1,8 x 1,5	1,5	Asfalt. Sand, grus, sten
9	Schakt utan indikation	1,5 x 1,5	2,2	Asfalt. Sand, grus, sten
10	Schakt utan indikation	1,9 x 1,65	1,5	Asfalt. Sand, grus, sten

Rapporter från Arkeologikonsult 2020:3324